

Harjavalta, Hiittenharju, Laurilan asuinpaikka

Kertomus Unto Salon kaivauksista 14. 7. - 17. 7. 1960.

Tehdessäni 23. 4. 1960 tarkastusmatkan toimittaja Olavi Alstan kanssa Harjavallan Hiittenharjun eli Harjavallan vuoren länsirinteen hiekkakuopille, löytyi useita kivistisiä asuinpaikkoja, kuten laatimastani tarkastuskertomuksesta ilmenee. Runsaimmin löydöksiä poimittiin silloin mv. Mauno Laurilan omistaman hiekkakuopan pohjoisreunasta (Satakunnan Museo 16.424), minkä vuoksi Muinaistieteellinen toimikunta päätti suorittaa paikalla kaivauksen tämän kirjoittajan ottaessa tehtävän hoitaakseen. Kaivauksen suoritin 14. 7. - 17. 7. 1960 välisenä aikana, apulaiseni taiteilija Seppo Huovinen, joka suoritti kartoitustyön.

Asuinpaikka sijaitsee loivasti länteen viettävässä rinteessä, hienohiekkaisessa maassa. Seutu kasvaa matalaa männikköä sekä niukkaa puolukka- ja sianpuolaturvetta. Maa on jokseenkin tasiasta, melkein kivetöntä. Kaivausalueen koillispuolella on selvä, joskin matala terassi, kaivaus- aluetta jonkin verran ylempänä.

Ensimmäisenä työnä määriteltiin kulttuurikerroksen laajuus ja sopivin kaivausalue. Hiekkakuopan reunoissa saattoi kulttuurikerroksen erottaa helposti, samoin myös varsinaisessa rinnemaassa, jossa turve oli ohut, paikoin olematon, ja jossa pintamaata oli raivaustaraktorilla poistettu. Rinteen laskusuunnassa kulttuurikerrosta todettiin n. 20 m:n matkalla; vastakkaissuunnassa kulttuurikerroksen ulottuvuutta ei määritely. Paikkaan, jossa kulttuurikerros tuntui rikkaimmalta ja jossa saattoi kaivauksia metsältä suorittaa, paalutettiin rinteen laskusuunnassa, suunnilleen länsi-itä-suunnassa 12 m pitkä, 4 m leveä kaistale, joka jaettiin 4 m²:n suuruisiin ruutuihin. Kiintopisteeksi valittiin Laurilan hiekkakuoppaan johtavan tien viereen pystytetty portinpylväs, kaivausalueelta katsoen vasen pylväs, jonka punnitusluvuksi saatiin 288. Kiintopiste on ruudun E9 koillispaalusta 62 m länsiluoteeseen (suunta merkitty yleiskarttaan). Rinteen laskuksi kaivausalueen kohdalla, 12 m:n matkalla todettiin 40-50 cm.

Kun ohut turve oli poistettu, päästiin käsiksi kulttuurikerrokseen. Maapohja on, kuten mainittu, hienoa dyynihiekkaa, ja asuinpaikkaa voidaan luonnehtia dyyniasuinpaikaksi. Kulttuurikerros osoittautui punaisenruskeaksi, jokseenkin yksiväriseksi, laihanlaiseksi, enimmäkseen vain 10-20 cm vahvaksi. Kaivausalueella oli joukko kiviä, jotka eivät kuitenkaan muodostaneet mitään selvästi ihmiskäden tekemäksi todetta-

vaa rakennelmaa, joskin on mahdollista, että ruudussa E5 sijainnut kiiveys (katso karttaa ja kuvaa Satak. Museo 1962) on saattanut olla osaksi tehty. Ruuduissa E5 ja D7 sekä E6 havaittiin yksi tai kaksi nokitäplää.

Kaivausalueelta saatiin talteen kolmisenkymmentä saviastianmurusta, huokoista, kiukaisten tyyppin keramiikkaa muistuttavaa savea. Iskoksia poimittiin kaikkiaan lähes 700 kpl., niistä suurin osa kvartseja, melko runsaasti myös kvartsikeraatofyyriä, nimeksi myös diabaasia tai muita kivilajeja. Esineistä mainittakoon 1 pikkutalutta, 1 talutta, muutamat kvartsi-kaapimet, kvartsikourutalutta, kvartsikirveen(?) kappale, paksu kivikouku, nelisivuinen hiekkakivihioin, kvartsikeraatofyyri-iskukivi, muutama hiotun kiviesineen liuska, joukko kvartsisäleitä. Eniten löydöksiä oli ruuduissa D5 ja D6. -Kulttuurikerros sisälsi myös muutamia palaneita luunsiruja.

Asuinpaikan kulttuurikerroksen alaraja vaa'ittiin Harjavallan vuorella, vesitornin vieressä olevasta kiintopisteestä 1903, jonka korkeus peruskartan mukaan on 71,09 m. Alarajan korkeudeksi saatiin 37,98 m, kiintopisteen korkeudeksi 33,38 m ja kaivausalueen korkeudeksi n. 39-39,5 m. Mikäli asuinpaikka on ollut rannassa, se näyttäisi kuuluvan Pyheensillan kampakeraamiseen tyylivaiheeseen (vrt. Torsten Edgren, Stenåldersboplatsen Lyytikänharju i Harjavalta socken, FM 1956, s. 31), mihin käsitukseen myös keramiikka ja kiviesinemuodot tuntuvat sopivan.

Saadun tiedon mukaan asuinpaikkaa ei tultane lähiaikoina hiekanajon vuoksi hävittämään.

Porissa

Porissa tammikuun 29. päivänä 1962

Unto Salo

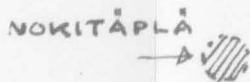
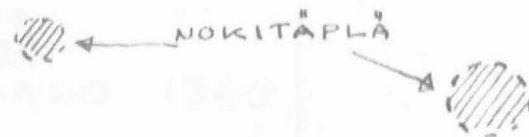
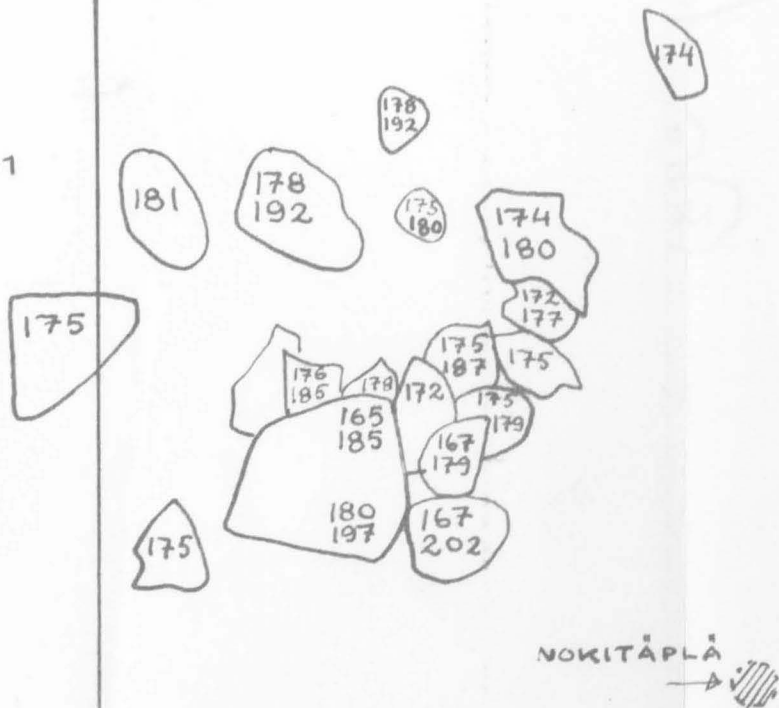
Unto Salo

Satakunnan Museon johtaja

P.S. Kertomukseen liittyy 2 karttaa ja 7 valokuvaa (Satakunnan Museo, 1962-68). Löydökset luetteloitu Satakunnan Museon kokoelmiin numerolla 16.445:1-67.

X №1
188

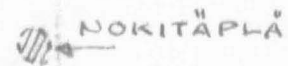

X №7
182
X №2
174

X №3
169

X №4
184

X №5
172

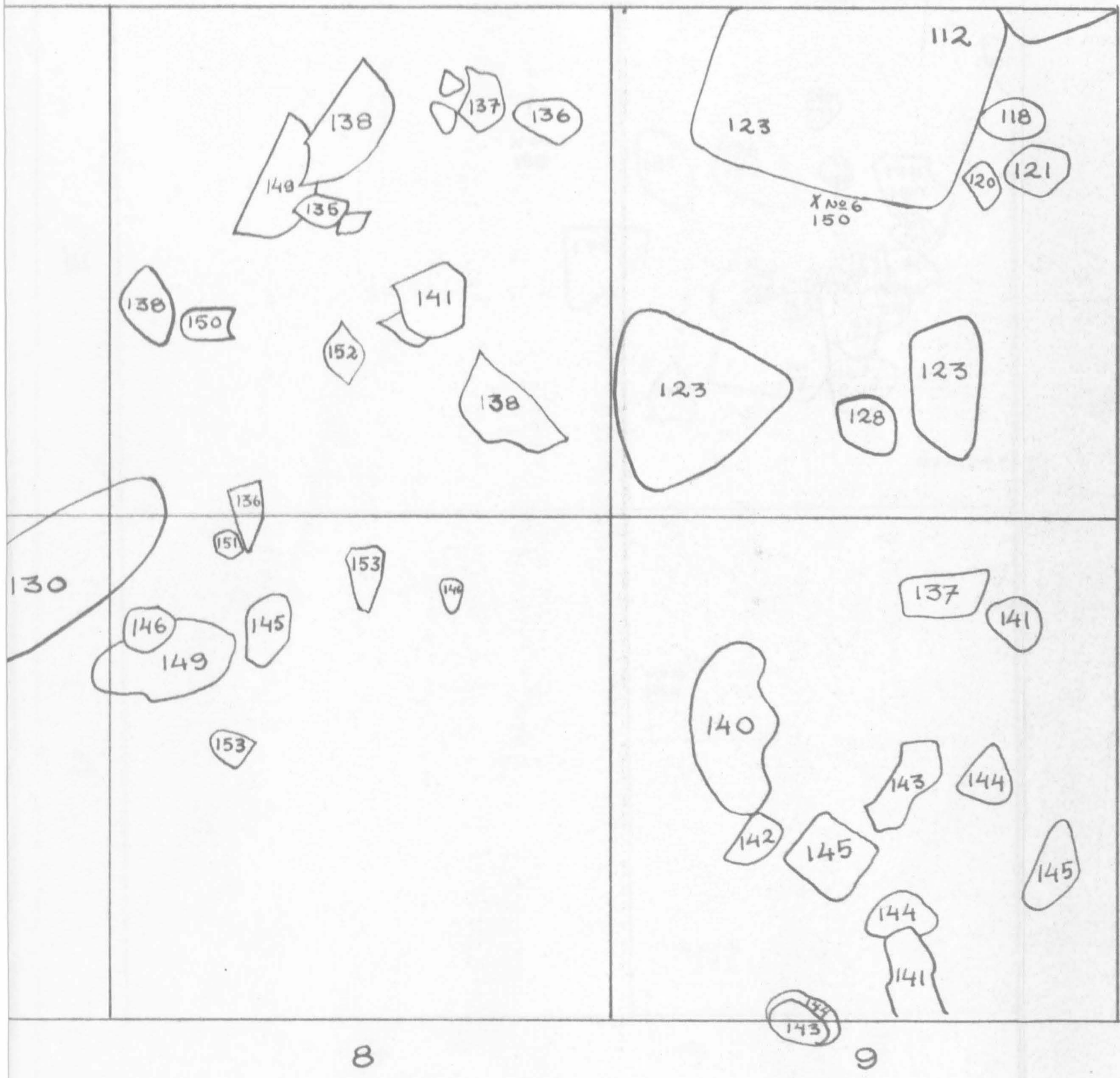
4

5

6

7

HARJAVALTA
H-VALLANVUORI
LAURILAN HIEKKA-
KUOPPA
MK. 1:120
UNTO SALO 1960

Satakunnan Museo

Foto: U. SALO

KAIYVAUSALUE / 1960 DAALUTETTUNA. KUVATTU LÄNNESTÄ.
LAURILAN HIEKKAKUOPAN VILMI ASUINPAIKKA HIEK-
KAKUOPAN TAKAREUNASSA NUOLIEN OSOITTAMIEN SUUN-
TIEN RISTEYKSESSÄ. KS. LOYD. SM 16.425 SEKÄ TARK. KIRT.
23.4.60. SAT. MUS. NEG 1964-65

HARJAVALTA, HIIT-
TEENHARJU, LAU-
RILAN HIEKKAKUOP-
PA.

HARJAVALLAN VUORI.

HARJAVALLAN VUORI. KAIVAUS V.
1960, KUVATTU LÄNNESTÄ. KIVE-
YKSET PALJASTETTU. SAT. MUS.
NEG. 1967. VK. U.SALO.